

Jättar eller kvarnar?

I EN LITEN SPANSK by bodde på 1500-talet en adelsman som hette Don Quijote. Han var i femtioårsaldern och ogift, och eftersom han läste riddarromaner i stället för att sköta sin jord var han fattig. Han sålde till och med en del av sin mark för att kunna köpa böcker. Han älskade att läsa riddarromaner och levde sig helt in i dem. Till sist gick det så långt att han beslöt sig för att bli en vandrande riddare, som kämpade mot de onda och hjälpte de svaga. Hans familj och vänner försökte bota hans galenskap genom att bränna hans böcker och mura igen biblioteket. De förklarade för honom att trollkarlen Frestón trollat bort romanerna. Men den medicinen hjälpte inte. Don Quijote fortsatte att leva i riddarromanernas värld. Han utnämnde en av sina bönder, Sancho Panza, till väpnare (en riddares tjänare) och begav sig ut på äventyr med honom. Så här avlöpte ett av äventyren.

PLÖTSLIGT VARSEBLEV* DE trettio eller fyrtio väderkvarnar, som finns där på slätten, och när Don Quijote väl fick syn på dem, sade han till sin väpnare:

- Lyckan fogar våra saker bättre än vi kunde önska, ty där borta ser du, käre Sancho Panza, hur trettio om inte flera hiskeliga jättar träder fram. Med dem tänker jag ge mig i strid och ta livet av dem alla, och med det byte vi vinner skall vi grundlägga vår rikedom, samtidigt som vi gör Gud en stor tjänst.

- Vilka jättar? sade Sancho Panza.

- De som du ser där borta, svarade hans herre, de där med de stora armarna, som hos somliga kan vara nära två mil långa.

- Ers nåd ska se, svarade Sancho, att de som syns där borta inte är några jättar utan väderkvarnar, och det som ser ut som armar är vingarna.

- Det hörs nog att du inte är hemmastadd i sådant som rör äventyr, svarade Don Quijote. Det är jättar, så laga dig undan och läs dina böner, om du är rädd, ty jag skall inlåta mig med* dem i en grym och farlig strid.

När han hade sagt detta, sporrade han sin häst Rosinante utan att bry sig om sin väpnare Sancho, som skrek till honom, att det utan tvivel var väderkvarnar och inte jättar som han ämnade anfälla. Men han var så säker på att det var jättar, att han varken hörde sin väpnare Sanchos rop eller märkte fiendens beskaffenhet, fastän han redan var nära, utan ropade med hög röst:

- Fly inte, fega och eländiga varelser, ty det är en ensam riddare som angriper eder.

Just då uppstod en smula vind, och de stora vingarna började röra sig. När Don Quijote såg detta, sade han:

- Nå, om ni också sätter i rörelse flera armar än jätten Briarevs hade, så skall ni ändock* få plikta för det.

Med dessa ord och medan han av hela sitt hjärta anbefalldes sig åt* sin härskarinnas Dulcinea* med bön att hon i ett så avgörande ögonblick måtte bistå* honom, väl skyddad med sin sköld och med lansens fälld till anfall, sprängde han åstad i så stark galopp som Rosinante förmådde och drabbade ihop med den första kvarnen. Men just då gav den en lansstöt mot vingen, svängde vinden till denna med en så förskräcklig fart, att den bröt lansens i bitar och tog med sig både häst och ryttare, som ganska illa medfarna rullade utåt fältet.

Sancho Panza skyndade, så fort hans åsna kunde springa åstad för att hjälpa Don Quijote, och när han hann fram, såg han att riddaren inte kunde röra sig ur fläcken, så häftigt hade han fallit med Rosinante.

- Gud bevare oss, sade Sancho, var det inte det jag sade, att ers

nåd skulle se sig väl för vad ni gjorde, för det var bara väderkvarnar, och det kunde ingen missta sig på annat än den som själv hade sådana i huvudet.

- Tyst, käre Sancho, svarade Don Quijote, krigssaker är mer än andra underkastade en ständig växling, och jag tror att den där vise Frestón, som tog ifrån mig rummet och böckerna, har förvandlat dessa jättar till kvarnar för att beröva* mig äran av deras besejrande, sådan fiendskap hyser han till mig. Men till slut, till slut skall dock hans onda konster föga förmå emot mitt goda svärd.

- Gud give det, så visst som han förmår det! svarade Sancho Panza och hjälpte honom att resa sig upp, varpå Don Quijote åter satte sig upp på Rosinante, som var närapå fördärvad i bogen*.

[av Miguel de Cervantes Saavedra, översättning av Gustav Sandgren, ur Don Quijote av La Mancha]

ORDFÖRKLARINGAR

varseblev fick syn på, *inlåta mig med* ge mig in i, *ändock* ändå, *anbefallde sig åt* överlämnade sig till, *Dulcinea* varje riddare har en käresta; Dulcinea är en enkel bondflicka, *bistå* hjälpa, *beröva* ta ifrån, *bogen* frampartiet på större djur

Textfrågor

1. Hur förklarar Don Quijote att Sancho Panza inte ser jättarna?
2. Efter den misslyckade attacken ändrar Don Quijote uppfattning om kvarnarna. Vad säger han nu att de är?
3. De båda männen är mycket olika varandra. Ge exempel på någonting som gör dem olika!

*

4. Vad menar man med uttrycken »att strida mot väderkvarnar« och att »föra en Don Quijote-kamp«?
5. Don Quijote är närmast förhäxad av riddarromaner. Kan man bli så starkt påverkad av någonting man läser att det blir svårt att skilja mellan fantasi och verklighet? Har du upplevt det?